

Konferencja dedykowana pamięci
prof. Elżbiety Tarkowskiej,
badaczki czasu, kultury i ubóstwa

Zrozumieć biednego – gdzie jesteśmy 25 lat później?

15-16.10.2026

Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
Szczęśliwicka 40, Warszawa
www.aps.edu.pl

Akademia
Pedagogiki
Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
rok założenia 1922

Call for Papers

Konferencja „Zrozumieć biednego...” to nie tylko okazja do rozmowy o książce "Zrozumieć biednego: o dawnej i obecnej biedzie w Polsce" (2000) Elżbiety Tarkowskiej, której koncepcje do dziś inspirują badaczy i badaczki ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. To nie tylko sposób upamiętnienia Profesor Tarkowskiej w 10 rocznicę jej śmierci. To przede wszystkim przestrzeń społecznego i symbolicznego zatrzymania się nad tym, co w Polsce zmieniło się przez te ćwierć wieku – a co pozostało niezmiennie – w naszym rozumieniu biedy, w sposobie mówienia o niej i w realiach życia tych, których ona dotyka.

Główną ideą konferencji jest stworzenie przestrzeni do spotkania, rozmowy i wspólnego namysłu osób zaangażowanych na co dzień w badanie, opisywanie, rozumienie i przeciwdziałanie biedzie. Zapraszamy więc do tej dyskusji przedstawiciele świata nauki, akademików, teoretyków i badaczy, ale również osoby pracujące w instytucjach pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych, działaniach streetworkingowych, wspólnotach lokalnych.

Chcemy, aby konferencja była miejscem wymiany perspektyw teoretycznych, instytucjonalnych i praktycznych – opartą na uważnym słuchaniu i próbie głębszego zrozumienia tych problemów. Zależy nam na rozmowie, która nie zatrzyma się na analizie danych, lecz dotknie języka, emocji, systemowych barier, kwestii podmiotowości i godności osób doświadczających biedy i wykluczenia społecznego. Mamy nadzieję, że tylko wtedy możliwa jest realna zmiana – w sferze dyskursu, poprzez dekodowanie stereotypów i odrzucenie obrazu biedy jako rezultatu indywidualnych niepowodzeń jednostki, ale także w działaniu: w podejściu instytucji, w codziennej praktyce pomocowej i w świadomości społecznej.

Innymi słowy, chcemy pokazać, że bieda nie jest wyborem jednostki, lecz rezultatem złożonych, strukturalnych procesów oraz, że to właśnie one powinny być przedmiotem naszej wspólnej refleksji.

Do udziału zapraszamy:

- badaczy i badaczki z różnych dyscyplin nauk społecznych i humanistycznych,
- przedstawiciele środowiska akademickiego,
- pracowników i pracowniczkę instytucji pomocy społecznej,
- osoby działające w organizacjach pozarządowych,
- streetworkerów i streetworkerki,
- animatorów i animatorkę społeczności lokalnych,
- wszystkie osoby zainteresowane problematyką ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Sesje tematyczne

Proponujemy organizację obrad w ramach następujących sesji tematycznych:

Sesja I: Społeczno-ekonomiczne aspekty ubóstwa

moderowanie:

dr hab. Agnieszka Golczyńska-Grondas, prof. UŁ;

dr hab. Joanna Zalewska, prof. APS

Zapraszamy do nadsyłania propozycji wystąpień w sesji, której celem będzie ukazanie wielowymiarowości społeczno-ekonomicznych aspektów ubóstwa. Bieda jest

strukturalnie umocowana we współczesnych społeczeństwach, także w społeczeństwie polskim i stale związana z nierównościami społecznymi. Związki między ubóstwem a trendami ekonomicznymi na poziomie makrostrukturalnym, przestrzenne wymiary biedy w odniesieniu do mezostruktur, kwestie sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych i jej wpływu na style życia i konsumpcji, temporalne i biograficzne aspekty biedy w relacji do mikrostruktur, stosunek *mainstream society* do osób i grup w kryzysie biedy oraz znaczenie dla nich wsparcia dostępnego w instytucjach systemu pomocy to przykładowe kwestie, które chcemy poddać w dyskusji.

Sesja II: Aspekty demograficzne ubóstwa

moderowanie:

dr hab. Paweł Kubicki, prof. UW;

dr hab. Danuta Duch-Krzystoszek, prof. APS

Statystyki pokazują, że ryzyko niedostatku jest związane z wiekiem (dzieci i osoby starsze), płcią (feminizacja biedy), miejscem zamieszkania (przestrzenny wymiar ubóstwa, bieda w miastach i na wsi, enklawy biedy) oraz wielkością gospodarstwa domowego (gospodarstwa nierodzinne i gospodarstwa z dużą liczbą dzieci). Celem sesji jest refleksja nad związkami pomiędzy strukturą demograficzną populacji a biedą i ubóstwem w ich różnorodnych wymiarach.

Zapraszamy do przesyłania zgłoszeń wystąpień prezentujących wyniki badań dotyczących uwarunkowań ubóstwa w demograficznie wyróżnianych grupach społecznych, jego przyczyn, społecznych konsekwencji, sposobów doświadczania oraz strategii radzenia sobie z niedostatkiem. Sesja stwarza również przestrzeń do rozważań nad takimi zagadnieniami, jak dziedziczenie biedy, praktyki wsparcia środowiskowego (np. działania organizacji pozarządowych) czy lokalne polityki społeczne.

Sesja III: Ubóstwo ekologiczne i energetyczne – środowiskowy wymiar wykluczenia

moderowanie:

mgr Dominik Owczarek

Sesja poświęcona będzie środowiskowym wymiarom ubóstwa i wykluczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem ubóstwa energetycznego, mieszkaniowego i infrastrukturalnego. Interesować nas będą zarówno materialne warunki życia osób i gospodarstw domowych narażonych na wysokie koszty energii, niską jakość budynków, ograniczony dostęp do ciepła, chłodu, czystego powietrza, transportu czy terenów zielonych, jak i społeczne konsekwencje kryzysu klimatycznego oraz transformacji energetycznej. Sesja stworzy przestrzeń do rozmowy o tym, w jaki sposób nierówności

środowiskowe nakładają się na biedę, wiek, miejsce zamieszkania, stan zdrowia, sytuację rodzinną i pozycję na rynku pracy.

Zapraszamy do zgłaszania wystąpień dotyczących diagnoz lokalnych, polityk publicznych, sprawiedliwej transformacji, praktyk wsparcia, kosztów adaptacji do zmian klimatu oraz doświadczeń osób, dla których degradacja środowiska, rosnące ceny energii i niewydolność infrastruktury stają się codziennym wymiarem wykluczenia

Sesja IV: Biedni pracujący – rynek zatrudnienia, który nie chroni przed wykluczeniem

moderowanie:

dr hab. Julia Kubisa, prof. UW
dr Justyna Zielińska

Praca jest postrzegana jako jeden z kluczowych mechanizmów ograniczania ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wyniki badań wskazują jednak na utrzymywanie się zjawiska ubóstwa wśród osób pracujących. Szczególnie narażone na to ryzyko są grupy charakteryzujące się słabszą pozycją na rynku pracy, m.in. osoby o niskim poziomie wykształcenia, migranci oraz mieszkańcy obszarów o słabo rozwiniętych lokalnych rynkach pracy. Ryzyko ubóstwa wśród pracujących wiąże się również z procesami destandardyzacji i prekaryzacji zatrudnienia - niepewnością pracy wynikającą z wykonywania pracy w ramach niestandardowych i niestabilnych form zatrudnienia, ograniczonego dostępu do zabezpieczeń społecznych oraz niewystarczającego wymiaru czasu pracy. Ubóstwo pracujących jest powiązane z marginalizacją na rynku pracy oraz ograniczeniem uczestnictwa społecznego.

Zapraszamy do zgłaszania referatów prezentujących wyniki badań dotyczących ubóstwa i zagrożenia ubóstwem wśród różnych grup pracowników, przemian rynku pracy oraz mechanizmów prowadzących do ekonomicznej i społecznej marginalizacji osób pracujących.

Sesja V: Kryzys bezdomności – wyzwania i odpowiedzi systemowe

moderowanie:

dr Marta Mikołajczyk
dr Marta Czapnik

Sekcja poświęcona będzie jednemu ze szczególnych wymiarów ubóstwa, jakim jest bezdomność. W ramach sekcji przyjrzymy się bezdomności w jej wymiarze społecznym, ekonomicznym, psychologicznym i kulturowym. Punktem wyjścia do dyskusji będą systemowe odpowiedzi na problem bezdomności i ich (nie)adekwatność względem potrzeb osób dotkniętych kryzysem. Szczególna uwaga zostanie poświęcona współczesnym trendom w zakresie przeciwdziałania bezdomności (np. Housing First)

oraz skutecznej walce z nią w różnych formach (np. deinstytucjonalizacja, redukcja szkód). Sekcja łączy perspektywę różnych interesariuszy, zarówno badaczy, jak i praktyków (tzw. helping professions). Zachęcamy do prezentowania wniosków płynących zarówno z badań systemów, polityk publicznych, jak i analiz empirycznych. Przykładowe obszary tematyczne: polityka społeczna, praca socjalna z osobami w kryzysie bezdomności, deinstytucjonalizacja, redukcja szkód, wykluczenie mieszkaniowe, kryzys kosztów życia, mieszkalnictwo.

Sesja VI: Kultury biedy – społeczne i kulturowe aspekty ubóstwa w społecznościach marginalizowanych

moderowanie:

dr hab. Marcjanna Nóżka, prof. UJ

dr Tatiana Kanasz

Sesja poświęcona będzie kulturowym i społecznym wymiarom ubóstwa, rozumianym jako złożone sposoby organizowania codzienności, nadawania znaczeń relacjom, pracy, czasowi i doświadczeniu marginalizacji. Nawiązując do obecnej w pracach Elżbiety Tarkowskiej potrzeby historycznego i kulturowego pogłębienia refleksji nad biedą, traktujemy ją jako zjawisko wielowymiarowe, osadzone w czasie, kulturze, relacjach społecznych i życiu codziennym. Kulturę rozumiemy tu szeroko – jako obszar wspólnych znaczeń, praktyk, wzorów życia i interpretacji rzeczywistości, a nie wyłącznie zespół postaw czy cech jednostek. Interesować nas będą sposoby społecznego i kulturowego wytwarzania znaczeń biedy, języki jej opisu oraz pytanie o to, jak badać doświadczenie ubóstwa w jego kulturowej i społecznej złożoności. W ramach sesji proponujemy krytyczny namysł nad pojęciem kultury biedy – jego historią, potencjałem, nieostrością, ograniczeniami oraz reinterpretacjami.

Zgłoszenia:

Prosimy o przesyłanie abstraktów wystąpień (do 1500 znaków ze spacjami) wraz z informacją o afiliacji oraz wskazaniem preferowanej grupy tematycznej do **20 czerwca 2026 r do godziny 23:59**, za pośrednictwem formularza zgłoszeniowego dostępnego na stronie:

<https://konferencje.aps.edu.pl/zrozumiecbiednego/>

Informacja o przyjęciu zgłoszeń: 30 czerwca 2026 r.

Data konferencji: 15-16 października 2026 r.

Miejsce: Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, ul. Szczęśliwca 40.

Partner wydarzenia: Federacja Mazowia

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Programu Wektory Nauki.

Komitet organizacyjny konferencji:

dr hab. Danuta Duch-Krzystoszek, prof. APS

dr hab. Beata Nessel-Łukasik, prof. APS

dr hab. Barbara Pasamonik, prof. APS

dr hab. Joanna Zalewska, prof. APS

dr Mateusz Bieńkowski

dr Paulina Bunio-Mroczek

dr Marta Cobel-Tokarska

dr Tatiana Kanasz

dr Marta Mikołajczyk

mgr Arkadiusz Korycki

mgr Magda Prokopczuk

mgr Zbigniew Rykowski

Komitet naukowy konferencji:

prof. Jolanta Grotowska-Leder

prof. Marek Krajewski

prof. Piotr T. Kwiatkowski

prof. Kazimiera Wódz

dr hab. Agnieszka Golczyńska-Grondas, prof. UŁ

dr hab. Arkadiusz Karwacki, prof. UMK

dr hab. Paweł Kubicki, prof. UW

dr hab. Anna Michalska, prof. UAM

dr hab. Marek Rymśza, prof. UW

dr hab. Ryszard Szarfenberg, prof. UW

dr Katarzyna Górniak

dr Alek Tarkowski

Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
Szczęśliwicka 40, Warszawa
www.aps.edu.pl

Organizatorzy:

INSTYTUT
FILOZOFII I SOCJOLOGII
APS

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Finansowanie:

Patron:

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Programu Wektory Nauki. Nr projektu: WNK/SP/0067/2025/01 / Kwota: 112 640,00 zł.